

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра психології**

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнського науково-практичного семінару
з міжнародною участю
«Теоретичні та практичні аспекти підготовки
психологів у закладах вищої освіти»**

м. Київ, 31 березня 2021 р.

КИЇВ – 2021

УДК 378.147-057 : 159-051
ББК 72

Теоретичні та практичні аспекти підготовки психологів у закладах вищої освіти: зб. матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю, Київ, 31 березня 2021 р. Київ: НУБіП України, 2021. – 64 с.

ISBN 978-617-7878-51-2

Збірник укладено за матеріалами Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю «Теоретичні та практичні аспекти підготовки психологів у закладах вищої освіти», проведеного кафедрою психології гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України. У межах семінару відбувся діалог між психологами – науковцями й практиками, що сприяв глибокому аналізу проблеми підготовки психологів з різних концептуальних підходів, дав змогу накреслити шляхи її вирішення у нинішній ситуації соціального розвитку, осмислити перспективні напрями взаємодії науковців і практиків у вітчизняному та міжнародному контекстах. Наповнення рубрик збірника відповідає основним напрямам роботи семінару.

Для науковців, психологів-практиків, аспірантів, студентів, а також усіх, хто цікавиться психологією.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (голова); Шинкарук В. Д., д-р філол. наук, проф. (заст. голови); Шмаргун В.М., д-р психол. наук, проф. (заст. голови); Мартинюк І. А., канд. психол. наук, доц. (секретар); Рудик Я.М., канд. пед. наук, доц.; Буцик І. М., канд. пед. наук, доц.; Харченко С.В., д-р філол. наук, доц.; Омельченко Л.М., канд. пед. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 5 від 02.03.2021 р.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них та інші відомості.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2021
© Автори, 2021

МІШКУЛИНЕЦЬ Олена Олексіївна,
*кандидат психологічних наук, завідувач
навчально-виробничої практики, викладач,
Відокремлений структурний підрозділ
«Гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж Мукачівського державного
університету»
(м. Мукачево, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ

Існуюча у системі української освіти ситуація викликає велике занепокоєння, оскільки якість підготовки фахівців не дає змоги виконати замовлення сучасного суспільства у забезпеченні ринку праці прогресивними фахівцями. Тому гострої актуальності набуває питання правильної професійної орієнтації, яка виступає етапом психологічної та практичної підготовки особистості.

Як зазначає Т. Бушко, проблема професійного самовизначення особистості, тобто підготовки молоді до усвідомленого обрання професії, добре відома у світі, а вдало обрана професія скорочує частоту фізичних і психічних проблем, пов'язаних із здоров'ям, і посилює задоволеність людини життям. У психологічній науці накопичений досвід, що дозволяє оцінити ускладнення, які виникають у процесі свідомого вибору професії [2].

Для надання допомоги учням старших класів у виборі професії, що найбільше відповідає їх індивідуальним особливостям, нахилам та здібностям, призначена профорієнтаційна робота шкільного психолога. З даного питання існує багато наукових робіт таких авторів як Є. О. Клімов, Р. В. Овчарова, Г. К. Радчук, О. С. Шатенко, О. Ю. Шинкарева, В. О. Янцур та інші, але, не зважаючи на це, на сьогоднішній день існує проблема професійної орієнтації учнів закладів загальної середньої освіти.

Профорієнтацією нерідко розуміють як систему заходів, що допомагають людині, науково-обґрунтовано вибрати професію або систему виховної роботи в цілях розвитку професійної спрямованості, допомозі учням в моменти професійного самовизначення [3].

Відтак, професійна орієнтація – це система освітньої роботи, спрямованої на засвоєння учнями знань про соціально-економічні й психофізіологічні умови правильного вибору професії, формування в них умінь аналізувати вимоги різних професій до психологічної структури особистості, а також свої професійно значущі якості, шляхи й засоби їх розвитку.

Наразі, завдання профорієнтації полягає в ознайомленні учнів з професіями та правилами їх вибору, вихованні спрямованості на самопізнання як основу професійного самовизначення; формування вміння зіставляти свої здібності з вимогами щодо набуття конкретної професії, складати на цій основі реальний план оволодіння професією, а також забезпечення розвитку професійно важливих якостей особистості [5].

Разом з тим, профорієнтаційна діяльність психолога, як і будь-якого фахівця в системі «людина-людина», базується на принципах гуманізму. Основними завданнями профорієнтаційної функції психолога є вивчення здібностей та нахилів учнів з метою правильного вибору ними професії; рекомендації у пошуку психологічно виправданих програм індивідуального навчання; визначення шляхів саморозвитку та самовиховання для учнів. Участь у профорієнтації та допомога учням в обґрунтованому виборі професії – одна з найважливіших сторін роботи шкільного психолога. На думку Бруєнко М. О. [1] у зміст цієї діяльності входить:

- 1) виявлення інтересів, нахилів учнів, спрямованості особистості, первинних профнамірів та їх динаміки;
- 2) визначення соціальних установок та допомога у їх формуванні;
- 3) виявлення мотивації вибору та її структури;
- 4) формування готовності до самоаналізу та самооцінки, реального рівня домагання;

- 5) виявлення здібностей школярів, їх структури та вираженості;
- 6) виявлення рівня розвитку різних сторін особистості, ймовірної «ціни» діяльності;
- 7) здійснення профвідбору;
- 8) виявлення ступеня відповідності «профілю особистості» та професійних вимог, внесення корективів у профнаміри учнів.

Слід зазначити, що в процесі формування готовності учнів до вибору професії необхідно звертати увагу на індивідуальні особливості особистості. Перш за все – це інтереси та нахили учнів. Професійні інтереси відрізняються конкретністю і цілеспрямованістю. Це інтерес до тієї професії, яку обирає для себе старшокласник. Розвиток та формування професійних інтересів безпосередньо пов'язані з пізнавальними. Це інтереси, які спрямовані на оволодіння знаннями з професії, розуміння її суті, оволодіння не тільки практичними, але і теоретичними основами даної професії. Чим сильніше виражений професійний інтерес, тим глибша потреба в оволодінні відповідними знаннями з конкретної професії [3].

Важливо також встановити, якими мотивами керується школяр при виборі, чим визначаються його цілі, що породжені ідеалами та переконаннями. У старших класах планування профорієнтаційної роботи має специфіку, що обумовлена поставленими перед нею завданнями. На цьому етапі плануються заходи, що спрямовані на формування знань про світ праці. Одержавши певний багаж знань, старшокласники психологічно готові до сприйняття більш складного інформаційного матеріалу про вибір професії. Заплановані профорієнтаційні заходи будуються таким чином, щоб у процесі подавався глибокий соціально-економічний та психологічний аналіз професії [4].

Специфічною особливістю управління шкільною профорієнтацією є те, що профорієнтаційний вплив на учнів має проводитись систематично і планово протягом всього терміну навчання. Тобто, профорієнтація має здійснюватись на всіх вікових етапах.

Отже, правильно побудована і реалізована в умовах школи профорієнтаційна робота психолога розширює можливості адаптації школяра на ринку праці та є запорукою успішної самореалізації.

Література

1. Бруєнко М. О. Особливості профорієнтаційної роботи психолога із старшокласниками загальноосвітньої школи. *Молодий вчений*. 2016. № 3 (30). С. 588–592.
2. Бушко Т. Психологічні аспекти відповідальності у контексті професійного самовизначення, професійної підготовки та професійної діяльності. *Молодь і ринок*. 2012. №5(88). С. 115–139.
3. Кирилюк Н. Профорієнтація – крок до професії. *Професійно-технічна освіта*. 2009. №3. С. 28–29.
4. Мельник О. В., Уличний О. І. Профорієнтаційна робота зі школярами в умовах профільного навчання: наук.-метод. посібник для вчителів / за ред. О. В. Мельника. К., 2008. 118 с.
5. Соболев Т. А. Позакласна робота практичного психолога щодо формування орієнтирів у професійному самовизначенні старшокласників. *Наша школа*. 2012. №5. С. 20–24.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>